

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРУ У ЛАНДШАФТНІЙ АРХІТЕКТУРІ, ЩО ВПЛИВАЄ НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЛЮДИНИ

Мета роботи. Розглянути історичні ландшафтні об'єкти в контексті їх впливу на настрій людини. **Методологія** дослідження полягає у застосуванні загальнонаукових методів аналізу та синтезу. **Наукова новизна** роботи полягає у виявленні особливостей створення просторів у історії ландшафтної архітектури, що впливають на психоемоційний стан людини. **Висновки.** На підставі аналізу наукових досліджень автором визначено особливості створення просторів, що впливають на психоемоційний стан людини, викликаючи певні психологічні стани (страх, піднесення, пригнічення, роздратованість, меланхолію тощо). Викликаючи відповідні емоції у людини, ландшафтна архітектура допомагає людині впоратися з його фобіями, страхами, депресіями. У психології є думка, що якщо людина «зустрітеться» зі свої психологічними станами, є велика вірогідність «зцілення» від депресії, страхів, фобій тощо. Тому дослідження та сучасне впровадження ландшафтних об'єктів, що впливають на психоемоційний стан людини, є актуальним.

Ключові слова: ландшафтна архітектура, ландшафтні об'єкти та простори, садово-паркові комплекси, емоційні простори, вплив ландшафтної архітектури на настрій.

Каранда Андрей Александрович, студент магистратуры Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Особенности формирования пространств в истории ландшафтной архитектуры, которые воздействуют на психоэмоциональное состояние человека

Цель работы. Рассмотреть исторические ландшафтные объекты в контексте их влияния на настроение человека. **Методология** исследования заключается в применении общенаучных методов анализа и синтеза. **Научная новизна** работы заключается в выявлении особенностей создания пространств в истории ландшафтной архитектуры, влияющих на психоэмоциональное состояние человека. **Выводы.** На основании анализа научных исследований автором определены особенности создания пространств, влияющих на психоэмоциональное состояние человека, вызывая определенные психологические состояния (страх, подъем, угнетение, раздражение, меланхолию и т.д.). Вызывая соответствующие эмоции у человека, ландшафтная архитектура помогает человечеству справиться с его фобиями, страхами, депрессиями. В психологии есть мнение, что если человек «встретится» со свои психологическими состояниями, есть большая вероятность «исцеления» от депрессии, страхов, фобий. Поэтому исследования и современное внедрение ландшафтных объектов, влияющих на психоэмоциональное состояние человека, является актуальным.

Ключевые слова: ландшафтная архитектура, ландшафтные объекты и пространства, садово-парковые комплексы, эмоциональные пространства, влияние ландшафтной архитектуры на настроение.

Karanda Andriy, student of magistracy of the National Academy of Culture and Arts Management

Peculiarities of formation of spaces in the history of landscape architecture that impact the psycho-emotional state of human

The purpose of the research is to consider historical landscape objects in the context of their influence on human mood. **The methodology** of the research consists in the application of general scientific methods of analysis and synthesis. **Scientific novelty** of the work consists in identifying features of the creation of spaces in the history of landscape architecture that affect the psycho-emotional state of a person. **Conclusions.** Based on the analysis of scientific research, the author determined the features of creating spaces that affect the psycho-emotional state of a person, causing certain psycho-emotional states (fear, elevation, oppression, irritation, melancholy etc.). By evoking appropriate emotions in humans, landscape architecture helps humanity to cope with its phobias, fears, and depressions. In psychology, there is an opinion that if a person “meets” with his psychological states, or even problems, there is a high probability of “healing” from depression, fears, phobias. Therefore, research and modern introduction of landscape objects that affect the psycho-emotional state of a person is relevant.

Keywords: landscape architecture, landscape objects and spaces, landscape gardening complexes, emotional spaces, influence of landscape architecture on mood.

Актуальність теми дослідження. Полягає в аналізі історичного досвіду створення об'єктів ландшафтної архітектури, які мають психологічний вплив на людей, та впровадженні його у сучасних

ландшафтних об'єктах для формування позитивних наслідків впливу на людину. Ландшафтні об'єкти та простори створюються для людей тому їх задача не тільки утилітарне призначення, а й емоційний вплив на оточуючих. Формування настрою, який передаватиметься через засоби художньої виразності в ландшафтній архітектурі – складна задача, яка має передувати процесу створення ландшафтних об'єктів. Людина, потрапивши в відповідний ландшафтний простір, має збагнути та відчути щось своє особисте, інтимне, що притаманно їй в даний момент часу. По суті, емоції людей з часом не змінилися. Якими вони були, наприклад, у XV ст. такими ж, по великому рахунку, вони залишаються нині. Аналізуючи генезу створення просторів настроїв минулого, зрозумівши їх вплив на людей того часу, можна зробити висновки та запозичити прийоми, що були використані в давнину, при формуванні ландшафтних просторів нині. Можна припуститись висновку, що актуальність їх з часом, буде зростати. Це пов'язано з постійно посилюючим навантаженням на психіку людини оточуючого світу. Ландшафтні простори настрою дозволять людині відчути себе людиною, дадуть змогу зануритись в свої проблеми та спонукатимуть до їх осмислення, а можливо, й вирішення.

Аналіз досліджень і публікацій. Особливості формування просторів у історії ландшафтної архітектури, що впливають на психоемоційний стан людей розглянуті в роботах А.Д. Жирнова [5, 9], Кр. Дея [2, 26], Ч. Дженкса [3, 62], Є.В. Жердева [4, 13], Дж. Саймондса [12, 127], що дає змогу зрозуміти, що тема особливостей просторів у історії ландшафтної архітектури, що впливають на психоемоційний стан людей є актуальною і на даний час.

Мета дослідження. Проаналізувати особливості формування просторів у історії ландшафтної архітектури, що впливають на психоемоційний стан людей.

Виклад основного матеріалу. Перед тим, як аналізувати особливості формування у історії ландшафтної архітектури, які впливають на психоемоційний стан людей, доцільно навести їх класифікацію за ознакою емоційного впливу на людину. У історії ландшафтної архітектури є різноманітні класифікації відкритих просторів, парків та садів. Наприклад, Родічкин І.Д. [6, 87], Вергунов А.П. [1, 27], Руденко І.Н. [9, 8] наводять класифікацію ландшафтних об'єктів по сталим класифікаційним ознакам (за місце розташуванням, адміністративним призначенням, розміром, характером рельєфу, типом планувальної структури тощо). Для аналізу впливу настрою в історії ландшафтної архітектури, необхідно додати інші чинники. Пропонується розглянути декілька характерних, з точки зору історії ландшафтної архітектури об'єктів, та як саме вони впливали на стан емоцій. Ними можуть бути емоції, що впливають на людину з точки зору:

- 1) філософії життя;
- 2) його плинності (меморіальна архітектура);
- 3) романтично-ідилічного настрою.

Якщо розглядати емоції, що виникають з асоціацією щодо філософії життя, то найяскравішими представниками цієї ландшафтної архітектури є простори Китаю та Японії.

На розвиток китайського садово-паркового будівництва вплинули релігійно-філософські вчення, розповсюджені в країні – буддизм, конфуціанство, даосизм. Ідеологія цих течій лягла в основу ландшафтної архітектури. На прикладі саду Радості (Юйюань/Уууан), що в Шанхаї (початок будівництва 1577 р.), можна прослідити ретроспективу китайської філософії ландшафтного мистецтва минулого.

Майже всі парки та сади Китаю містять ідейний зміст, тематику та філософську назву. Цзи Чен, автор трактату «Улаштування садів» (1634 р.) писав, що: «При вході в сад створюється настрій» [10, 2]. Розвиток даосизму в Китаї і його вчення про можливість досягнення людиною безсмертя поміняли уявлення про сад. Він став місцем проживання Безсмертних.

У саду Радості є міст, що стоїть на шести опорах – шести вимірах зовнішнього світу (південь, північ, захід, схід, верх та низ). Прохід по ньому символізує перетинання кордону між людським та духовним світами. Тут проглядається метафоричність при створенні ландшафтних об'єктів.

Китайські митці ландшафтної архітектури відтворювали притаманні їм країні природні пейзажі та ландшафти. Обов'язковими елементами були пагорби, ліси та водойми. Їх, як правило, робили штучними, або використовували існуючий рельєф.

У східній частині саду Радості розкинувся штучний гірський масив – «Велична гора» (Дацзяшань) висотою 14 метрів. Гірський пейзаж зі стежками, печерами і гротами – обитель Безсмертних.

Ще одним із яскравих прикладів тематичних садів Китаю – використання каменю.

У західній частині група каменів, в центрі якої розташувалася 4-х метрова скеля «Нефритова витонченість».

Вода – важливий елемент саду. Вона розглядається, як символ очищення. В деяких садах та парках Китаю, водне плесо займало до половини площі саду (парк Бейхай/Північек море, Пекін).

Сади Китаю обносили мурами. Сад Радості ділиться на дві частини – відкриту та закриту. Відкритий, утворений ставком Лотосу і його набережними, з двох сторін межує з закритим, обнесеним, за китайською традицією, стіною [10, 3].

Ідеальний сад, з точки зору китайців, влаштований таким чином, щоб відвідувач не помітив, як потрапляє до нього і не міг без сторонньої допомоги з нього вийти. Сад Радості не є виключенням.

Як пише Жирнов А.Д. у своїй книжці: «Генеза та розвиток форм садово-паркового мистецтва», пейзажі китайських парків можна поділити на три типи: той, що страхає, сміється, викликає ідилічний настрій [5, 17].

Для відтворення першого типу проектувалися пагорби, звисаючі над водою верби, залишалися вирвані з корінням дерева. Цей парк плавно переходив у другий тип – той, що сміється. Темні дерева «відступають», та відкривається велика долина з рослинами парку безперервного цвітіння. Третій тип пейзажу – ідилічний (романтичний) – навіював легкий сум. Це досягалось розміщенням невеличкого острова із хатою рибача, горбатим містком, похилими гілками верб у воді.

Сади Китаю створювалися з філософським сенсом для створення настрою. Вони допомагають людині пізнати оточуючий світ, себе, дістатися глибини своєї душі.

Японці прийоми просторів настрою в ландшафтній архітектурі запозичили в Китаю, але японські сади славляться створенням мініатюрних ландшафтів.

Великий вплив на паркове будівництво мало вчення дзен, згідно якого інтуїція – єдине джерело пізнання істини. Саме споглядання та самопоглиблення приводять до інсайту – розуміння істини Будди.

Історичні сади Японії «подарували» світу «сухий сад», основним елементом якого був камінь та пісок (вода не використовувалась). Прикладом цього може бути «Сад каменів» монастирю Рьоандзі в Кіото [11, 2].

Цей сад займає площу всього 218 кв.м, обмежений з трьох боків муром, в середині якого асиметрично розташовані 15-ть різних за формою каменів.

У історичному японському саду не існувало газону. Замість нього використовувався пісок на поверхні якого робили борозенки.

Китайські та японські парки завжди прагнули до єднання з природою. В них існує симбіоз рукотворної і природної краси. Вони відрізнялися від класичних європейські садово-паркових комплексів, які в своїй основі мали геометрично правильні форми та промені алей.

Як і китайські, історичні ландшафтні простори Італії мали свої назви. «Парк монстрів» (Parco dei Mostri), або «Священний ліс» (Sacro Bosco), розташований в Італії, Вітербо, Бомарцо. Побудований за кошти аристократа Франческо Орсіні. Був спроектований відомими архітекторами Дж. Бароцція і Пірра Лігоріо (автор проекту віллі д'Есте), завершення будівництва 1580 р.

Романтичні парки того часу, як правило, присвячувалися жінкам та мали певний смисл. Орсіні присвятив парк своїй дружині Джулії Фарнезе, яка загинула в результаті нещасного випадку під час будівництва замку в 1546 році.

Задля передачі смислового навантаження у парку розміщували скульптурні композиції. Серед споруд парку «Священний ліс» – брама Пекла, Храм Вічності, голова Орко, королеви Пекла, – все, що дає нам змогу замислитись про життя зимне та про інший вимір [7, 6].

Людина не може знати, що її очікує завтра, як це сталося з улюбленою дружиною Орсіні. Тому потрібно жити сьогоднішнім та кожен день проживати, як останній. Парк, своїми скульптурами, нагадує про це. В іншому випадку залишається тільки смуток.

Також парк прикрашають різноманітні міфологічні скульптури і фантастичні архітектурні споруди, які висічені з скельних виступах гір. Це чудовиська та монстри, серед яких – Пегас, дві сирени, гігантська черепаха, Афродіта, триголовий монстр зі зміїним хвостом, п'ятиметрова статуя гіганта, який тримає за ноги іншу кам'яну людину.

Цей парковий комплекс є меморіалом людині та викликає емоції смутку, пошани, пам'яті. Цей простір можна віднести до тих, що свідчать про плинність життя.

Зазвичай, домінуючою в парках того часу була монофункція (прогулянки, розваги, споглядання тощо). Цей парк має й філософський підтекст.

У найвищій точці парку – відкритий простір. Звідси можна споглядати захоплюючі види на околиці. Тут знаходиться храм, присвячений Джулії Фарнезе.

Після величезних статуй з лютими або сумними обличчями, будівля храму особливо радує своєю лаконічністю і красою. Вона нагадує про духовний ріст – є символом спокою, гармонії та умиротворення. Це ще одна риса просторів настрою – «гра» з відчуттями відвідувачів, витримування контрасту «темної» та «світлої» сторони.

Якщо розглядати простори ландшафтної архітектури, що створюють романтично-ідилічний настрій, то найяскравіший приклад – острів Ізола Белла в акваторії озера Маджоре на півночі Італії.

Палац та сад були побудовані в першій третині сімнадцятого сторіччя міланським аристократом Карло Борромео III для своєї дружини Ізабелли д'Адди. Острів 320 метрів в довжину і 400 метрів завширшки. На ньому розташовані палац із гротами і парк на терасах. Задум архітекторів полягав в тому, що палац та парк мають відтворювати ансамбль у вигляді кораблю.

Збудований комплекс складається із десятиох терас, на яких розбили прекрасний сад з нішами, фонтанами та статуями. Їх розташування підкреслювало природний рельєф місцевості. На кожній з терас висаджені певні колекції рослин, що підкреслюють її автентичність [8, 3].

Ландшафт парку створений таким чином, що дає змогу огляду палацу, навколишньої території і озера з різних видових точок. Дві верхні тераси облаштовано величезними арками, від яких йдуть дві доріжки. Із десяти терас, до озера виходять п'ять. У східній частині саду розташовані великі партерні газони.

Наявність терасування, можливість споглядати сад та околиці з різних рівнів створює емоційне піднесення, формує ідилічний настрій та романтичне сприйняття існуючого оточення.

Висновки. Кожному із розглянутих об'єктів притаманні свої унікальні чинники, що дають змогу сформуванню особистий неповторний дух простору ландшафтної архітектури, який впливає на психоемоційний стан людини від суму до піднесення.

Слід пам'ятати, що використання різноманітних прийомів ландшафтної архітектури, виразності дозволяють будь-який об'єкт ландшафтного мистецтва «наповнити» настроєм, що дозволяє передати його відвідувачам. Наразі, це досить важлива складова ландшафтного об'єкту, яка дозволяє людям відчувати себе, довіритись своїм почуттям та змінити ставлення до себе та оточуючого світу.

Література

1. Архитектурная композиция садов и парков; под. ред. А.П. Вергунова. Москва: Стройиздат, 1980, 254 с.
2. Дей, Кр. Места, где обитает душа. Москва: Лада, 2000, 280 с.
3. Дженкс, Ч. Язык архитектуры постмодернизма. Москва: Стройиздат, 1982, 136 с.
4. Жердев, Е.В. Метафора в дизайне. Москва: Архитектура-С, 2012, 235 с.
5. Жирнов, А.Д. Ландшафтна архітектура. Частина I. Генеза та розвій форм садово-паркового мистецтва: навч. посіб. Київ: ДАКККиМ, 2002, 122 с.
6. Краткий справочник архитектора: Ландшафтная архітектура; за ред. И.Д. Родичкина. Киев: Будивельник, 1990, 336 с.
7. Парк монстров (Parco dei Mostri) или «Священный лес» (Sacro Bosco), Бомарцо, Италия. URL: <http://www.mirkrasiv.ru/articles/-park-monstrov-parco-dei-mostri-ili-svjaschenyi-les-sacro-bosco-bomarco-italija.html> (дата звернення: 20.10.2018).
8. Промышленное проектирование. ЗЕЛЕНЬЕ КРОВЛИ. ЧАСТЬ II. ИСТОРИЯ ПОЯВЛЕНИЯ. URL: <http://o-p-i.ru/promyshlennoe-proektirovanie/14-sticheskie-stranitsy/proektirovanie/stati-i-publikatsii/961-zelenye-krovli-chast-ii-istoriya-rouavleniya.html> (дата звернення: 23.11.2018).
9. Рудэнко, И.Н. Руководство по проектированию парков. Минск: Полюмя, 1980, 140 с.
10. Сад Радости Юююань (Yuuyuan). URL: http://www.gardener.ru/gap/garden_guide/page254.php?cat=264 (дата звернення: 25.11.2018).
11. Сад камней Рёандзи. URL: <http://www.planetofhotels.com/yaponiya/kioto/sad-kamney-ryoandzi> (дата звернення: 27.11.2018).
12. Саймондс, Дж. Ландшафт и архитектура. Москва: Стройиздат, 1965, 193 с.

References

1. Verghunov, A.P. (Eds.). (1980). Arkhytekturnaja kompozycija sadov y parkov. Moskva: Strojzdat [in Russia].
2. Dey, Kr. (2000). Mesta, ghde obytaet dusha. Moskva: Ladya, [in Russia].
3. Dzhenks, Ch. (1982). Jazyk arkhytektury postmodernyzma. Moskva: Strojzdat, [in Russia].
4. Zherdev, E.V. (2012). Metafora v dyzajne. Moskva: Arkhytektura-S, [in Russia].
5. Zhyrnov, A.D. (2012). Landshaftna arkhytektura. Chastyna I. Geneza ta rozvij form sadovo-parkovogho mystectva: navch.posib. Kyiv: DAKKKiM [in Ukrainian].
6. Rodychyn, I.D. (Eds.). (1990). Kratkyj spravochnyk arkhytektora: Landshaftnaja arkhytektura. Kyiv: Budyveljnyk [in Ukrainian].
7. Smirnov, A. (26.05.2014). Monster Park (Parco dei Mostri) or Sacred Forest (Sacro Bosco), Bomarzo, Italy. Myr krsvy. URL: <http://www.mirkrasiv.ru/articles/-park-monstrov-parco-dei-mostri-ili-svjaschenyi-les-sacro-bosco-bomarco-italija.html>

8. Onyshhenko, D. (20.04.2012). Industrial design. GREEN ROOF. PART II. HISTORY OF APPEARANCE. ОPY. URL: <http://o-p-i.ru/promyshlennoe-proektirovanie/14-statische-stranitsy/proektirovanie/stati-i-publikatsii/961-zelenye-krovli-chast-ii-istoriya-poyavleniya.html>
9. Rudenko, Y.N. (1980). Rukovodstvo po proektirovaniyu parkov. Mynsk: Polomja [in Belarus].
10. Popova, Y. (03.05.2009). Garden of Joy Yuyuan. Gardner.ru. URL: http://www.gardener.ru/gap/garden_guide/page254.php?cat=264
11. Symonova, T. (18.06.2011). Ryoanji Stone Garden. Planet hotels. URL: <http://www.planetofhotels.com/yaponiya/kioto/sad-kamney-ryoandzi>
12. Sajmonds, Dzh. (1965). Landshaft i arkhitektura. Moskva: Strojizdat, [in Russia].

Стаття надійшла до редакції 30.11.2018 р.

УДК: 712.256.012-053.2/.6

Карплюк Вероніка Олексіївна
студентка магістратури
Національної академії керівник кадрів
культури та мистецтв
ORCID: 0000-0001-8199-7532
ztdolcevita@gmail.com

ЗАСОБИ ДИЗАЙНУ У ФОРМУВАННІ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНИХ РІШЕНЬ ДИТЯЧОГО ІГРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Мета дослідження – визначення засобів дизайну у формуванні художньо-образних рішень дитячого ігрового середовища. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні загальнонаукових методів аналізу та синтезу. **Наукова новизна** полягає у формуванні загального бачення на засоби дизайну у формуванні художньо-образних рішень ігрового середовища. **Висновки.** На підставі аналізу наукових досліджень автором визначено особливості засобів дизайну у формуванні художньо-образних рішень дитячого ігрового середовища. Розглянуто поєднання у ДІС декоративно-оздоблювального та сюжетно-тематичного засобів, які формують художньо-образні рішення, а також цілісне виразне ігрове середовище для дітей. Визначено пріоритетні тенденції та закономірності розвитку дизайнерських рішень у визначеному напрямі.

Ключові слова: дизайн, функціональність, дитяче ігрове середовище, художньо-образні рішення.

Карплюк Вероніка Алексеевна, студентка магістратури Національної академії керівників кадрів культури та мистецтв

Средства дизайнера в формировании художественно-образных решений детской игровой среды

Цель исследования – определение средств дизайнера в формировании художественно-образных решений детской игровой среды. **Методология** исследования заключается в применении общенаучных методов анализа и синтеза. **Научная новизна** заключается в формировании общего видения на средства дизайнера в формировании художественно-образных решений игровой среды. **Выводы.** На основании анализа научных исследований автором определены особенности средств дизайнера в формировании художественно-образных решений детской игровой среды. Определены приоритетные тенденции и закономерности развития дизайнерских решений в определенном направлении.

Ключевые слова: дизайн, функциональность, детское игровое пространство, художественно-образные решения.

Karpluk Veronika, student of the magistracy of National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

Designing measures in the formation of artistic decisions of children games environment

The purpose of the article: the definition of design tools in the formation of artistic-shaped solutions to children's play environment. **The methodology** of the research consists in the application of general scientific methods of analysis and synthesis. **Scientific novelty** consists in forming a shared vision of the means of design in the formation of artistic-shaped solutions of the game environment. **Conclusions.** By the analysis of scientific researches, the author has identified the features of design tools in the creation of artistic-shaped solutions for children's play environment. The priority tendencies and patterns of development of design solutions in a definite direction are determined.

Key words: design, functionality, children's game environment, artistic-figurative solutions.

Актуальність теми дослідження. Однією з домінуючих тенденцій є формування універсальних багатофункціональних закладів з розширеною інфраструктурою соціально-побутової сфери обслуго-